

פרשת דברים אב | תשפ"ב | אוגוסט 2022
סדר נשים, מסכת פתובות, דפים כ"ה-ל"א

דף כ"ה: קדושת ארץ ישראל

לארץ ישראל יש קדושה מיוחדת, היא קדושה יותר מכל הארצות. יש מצוות שמקיימים אותן רק בארץ ישראל, למשל, מצוות הפרשת תרומות ומעשרות, ועוד. יש מקומות בארץ ישראל שהתקדשו ב"קדושה ראשונה" ויש מקומות שהתקדשו ב"קדושה שנייה".

קדושה ראשונה: כשבני ישראל שָׁעלו ממצרים, כָּבְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ עִם יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֵחָם, הִתְקַדְּשׁוּ חֲלָקֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כָּבְשׁוּ. לְאַחַר מִכָּן, כָּשְׁבָנִי יִשְׂרָאֵל גְּלוּ לְבָבָל, הִתְבַטְּלָה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה.

קדושה שנייה: כְּשֶׁעָלוּ בָּבֶל שָׁבוּ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאַחַר חוֹרְבַן בֵּית רִאשׁוֹן, בְּרָאשׁוֹת עֶזְרָא הַסּוֹפֵר, הֵם קִידְּשׁוּ אֶת הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאֲלֵיהֶם הֵם חֲזָרוּ. זֶה נִקְרָאת "קְדוּשָׁה שְׁנִיָּה".

דף כ"ו: מסיח לפי תומו

בדף כ"ג למדנו, כי אדם שָׁבָא וְאָמַר: "אֲנִי כֹהֵן, תָּנוּ לִי תְרוּמָה", אֵין אֶפְשָׁרוֹת לְהֵאמִין לוֹ, אִם אֵינוֹ מְבִיא עִמּוֹ שְׁנֵי עֵדִים שְׂעִידוֹ כִּי הוּא אֶכֶן כֹּהֵן. בְּדָף זֶה לומדים שיש מקרים שניתן להאמין לאדם כזה. התלמוד מספר על אדם שסיפר לחבריו מעשה שארע עמו בילדותו: כשהייתי ילד קטן, אבי בא לבית הספר, הרכיב אותי על כתפיו והטביל אותי במקוה כדי שאהיה טהור ונעָרַב יִתְאַפְּשֵׁר לִי לֵאכּוֹל תְּרוּמָה. לְאַחַר שִׁינְאָנוּ מִן הַמִּקְוָה, אָבִי הִזְהִיר אֶת חֲבֵרֵי שְׁלָא יִנְעוּ בִּי וְהֵם נִזְהָרוּ שְׁלָא לְהִתְקַרֵּב אֵלַי כְּדִי שֶׁאֲשָׂא טְהוֹר. כְּשֶׁשָּׁמַע רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אֶת הַסִּפּוּר הוּא אָמַר: הֲאִישׁ הַזֶּה כֹּהֵן וְאֶפְשָׁר לֵתֵת לוֹ תְּרוּמָה, גַּם אִם אֵינוֹ מְכִירִים אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא "מְסִיחַ לִפִּי תוֹמוֹ". כְּלוּמָר, הוּא לֹא בָּא וְאָמַר: "אֲנִי כֹהֵן", אֲלָא סִפֵּר לְתוֹמוֹ סִפּוּר, וְאֵין חֶשֶׁשׁ שֶׁהוּא מְשַׁקֵּר, כִּי הוּא הִתְכַּנֵּן רַק לְסִפּוּר סִפּוּר שֶׁמִּמֶּנּוּ אֲנִינּוּ לְמַדְנוּ שֶׁהוּא כֹהֵן.

דף כ"ז: יין נסוף

אם נוכרי ניסוף יין לעבודה זרה, אסור להשתמש ביון זה, ואסור אפילו ליהנות ממנו. חז"ל הוסיפו וקבעו, כי כל יין שנוכרי נגע בו - אסור לשתות ממנו, שָׁמָּה נִסְפָּה אוֹתוֹ לְעִבּוּדָה זָרָה. אִם כֵּן - אִזְּאִי אֶפְשָׁר לְקַנּוֹת יֵין בְּחִנְתָּהּ? הֲרֵי יִתְכַּן שְׁנוֹכְרֵי נִגַע בְּיֵין? **לֹכֵן עוֹשִׂים שְׁתֵּי "חֻתְמוֹת" לְבִקְבוּקֵי הַיֵּין.** הָאֶחָת - הַפִּקֵּק שֶׁל הַבִּקְבוּק, שִׁישׁ לוֹ מִסְגֶּרֶת שֶׁצָּרִיךְ לִפְרֹק אוֹתָהּ אִם פּוֹתְחִים אֶת הַבִּקְבוּק, וְכָן רֹאִים אִם מִיִּשְׁהוּ פָתַח אֶת הַפִּקֵּק. הַשְּׁנִיָּה - עֲטִיפַת הַנִּילּוֹן שִׁישׁ עַל הַפִּקֵּק. כֵּן יוֹדְעִים שְׁנוֹכְרֵי לֹא פָתַח אֶת הַיֵּין וְנִסְפָּה אוֹתוֹ לְעִבּוּדָה זָרָה. הַתְלָמוֹד דֵּן מָה דִּינוֹ שֶׁל יֵין שֶׁהָיָה בְּעִיר שֶׁהָיְתָה בָּהּ מִלְחָמָה, וְאָמַר שֶׁאֵין לַחֲשׂוֹשׁ שֶׁהַלּוֹחֲמִים הַנוֹכְרִים יִנְסְכוּ אוֹתוֹ לְעִבּוּדָה זָרָה, כִּי מִפְּנֵי טְרַדַּת הַמִּלְחָמָה, לֹא הָיָה לָהֶם זְמַן לְנִסֵּף יֵין לְעִבּוּדָה זָרָה.

דף כ"ח: מבוגר שמעיד - "כְּשֶׁהִייתי קָטָן"

ילדים אינם יכולים להעיד בבית דין. רק "גדול", שֶׁכָּבֵר הִתְחַיֵּב בְּמִצְוֹת, יָכוֹל לְהַעֲדִיד בְּפְנֵי בֵּית דִּין. הַמְשָׁנָה בְּדָף זֶה אוֹמְרָת, שֶׁלְּפַעֲמִים אָדָם גָּדוֹל יָכוֹל לְהַעֲדִיד עַל דְּבַר שֶׁרָאָה כְּשֶׁהָיָה קָטָן. לְמַשָּׁל - אָדָם מַעֲדִיד שֶׁהוּא זָכֵר, כְּשֶׁהָיָה קָטָן, שֶׁחֲבָרוֹ הָיָה טָמֵא וְהוּא יָצָא מִבֵּית הַסֵּפֶר כְּדִי לְטַבּוֹל בְּמִקְוָה טְהוֹרָה, כְּדִי שֶׁיִּעָרַב יְהִיָּה רִשְׁאִי לֵאכּוֹל תְּרוּמָה. לִפִּי עֵדוּת זֶה בֵּית דִּין קוֹבֵעַ שֶׁחֲבָרוֹ הוּא כֹהֵן, שֶׁהָיָה רַק כֹּהֵנִים אוֹכְלִים תְּרוּמָה, וְאִם הוּא אֶכֶל תְּרוּמָה כְּשֶׁהָיָה קָטָן - סִימָן שֶׁהוּא כֹהֵן. הַתְלָמוֹד אוֹמֵר, שֶׁבְּכָל זֹאת חֲבָרוֹ יָכוֹל לֵאכּוֹל רַק תְּרוּמָה מְדֻרְבָּנָה, אֲךָ לֹא תְּרוּמָה מִן הַתּוֹרָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְסַמּוֹךְ עַד כְּדִי כֵּן עַל הָעֵדוּת הַזֶּה.

מן התלמוד

סדר נשים,

מסכת כתובות, דף כ"ו

"והכא במיחש לזילותא דבי דינא קמיפלגי. תנא קמא סבר: כיוון דאחתיניה - לא מסקינן ליה, חיישינן לזילותא דבי דינא. ורבן שמעון בן גמליאל סבר: אנו אחתינן ליה ואנו מסקינן ליה, ולזילותא דבי דינא לא חיישינן".

מיחש לזילותא - לחשוש לזלזול
אחתיניה - הורידו אותו
מסקינן ליה - מעלים אותו

הסבר: חכמים נחלקו בשאלה, האם אדם שביט דין 709 אותו מהכונה, אפשר להחזיר אותו לכהונה אם יופיעו עדויות נוספות. לדעת תנא קמא לא מחזירים אותו, כי זה עלול לגרום לזלזול בבית הדין, שכאילו משנים את החלטתו סתם. אך לדעת רבן שמעון בן גמליאל כן מחזירים אותו ולא חוששים לזלזול בבית הדין, כי כולם בינו שיש סיבות למה שהם עושים.

| על המפה | גטו ורשה

לאחר שכבשו הנאצים את פולין, ריכזו את היהודים שבתוכה בגטאות. הגדול מביניהם היה גטו ורשה, בו נדחקו מאות אלפי יהודים בתנאים קשים, רעב וצפיפות. כאשר התברר שהיהודים שנשלחים מהגטו נלקחים למחנות השמדה, החליטו רבים מהתושבים למרוד. שני ארגוני התנגדות יהודים קמו בגטו: אי"ל - ארגון יהודי לוחם, ואצ"י - ארגון צבאי יהודי. כאשר נכנסו הנאצים לגטו על מנת להשלים את השילוחים, תקפו אותם המורדים. למרות כוחותיהם הדלים, הצליחו להחזיק מעמד כנגד הנאצים ארבעה שבועות ולהסב להם אבידות רציניות, עד ששרפו הללו את הגטו וחיסלו אותו. מרד גטו ורשה הפך לסמל לגבורה והתקוממות כנגד כל הסיכויים.

מרדכי אנילביץ מפקד הארגון היהודי הלוחם במרד גטו ורשה
(Wikipedia, ovedc)

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי ששם לו למטרה להנגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומוורשת ישראל.

הפרויקט כולל: שבעה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים, עלונים ייחודיים לחגים, דף פייסבוק פעיל, ערוץ youtube פעיל הכולל סרטונים, תוכניות קיץ, ועוד. מוקדי לימוד בקהילות ובתי ספר בכל הארץ ואף בעולם. תלמוד ישראלי - מפגשים דורות, מחברים עולמות.

לפניכם אירוע שעורר דיון סוער:

אולי זה לא טוב לסבא
להיזכר עכשיו בכל האירועים
הקשים. השיחה עולה
לעשות לו לא טוב, להעכיר
את מצב רוחו ולהחליש את
גופו. לכן אולי לא נכון לבקש
ממנו במצבו לספר את מה
שקרה שם

זו אולי ההזדמנות
האחרונה לשמוע ממי
שהיה שם את הסיפור
ההיסטורי, ולשמוע
בגוף ראשון את חוויות
המלחמה, הגירוש
והמרד.

...מה? עתה?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה והתפלפלתם' עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ואולי היא תתפרסם אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il

תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים

ט' באב- תחילת שילוח היהודים מורשה למחנה טרבלינקה

בתשעה באב תש"ב (23 ביולי 1942) החלה "האקציה הגדולה" בוורשה, שבמהלכה נשלחו רבים מהיהודים שבעיר למחנה ההשמדה טרבלינקה. בגטו ורשה נדחסו למעלה מ-400,000 יהודים. הגירויים הגדולים נמשכו כחודשיים, שבמהלכם הועלו בכל יום אלפי יהודים לרכבות משא צפופות, והובלו לטרבלינקה, שם נרצחו בתאי הגזים. מעל 300,000 יהודים נרצחו שם. כאשר הבינו היהודים שנשארו בגטו שנחרץ גורלם, הם התארגנו ופתחו במרד גטו ורשה, שהסתיים בהשמדת הגטו.

בית הכנסת נז"יק,
המבנה היחיד שלא
נהרס בגטו ורשה (צולם
ב-1999) (Wikipedia,
ד"ר אבישי טייכר)

**הצטרפו למאות אלפי לומדי
הדף היומי, פתחו שיעור שבועי
אצלכם בקהילה**

כל קהילה שתצטרף, **תקבל את העלון השבועי**
עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח
הבית! לרישום סרקו את הקוד.

לומדי התלמוד הישראלי-קהילת עץ אפרים

חמ"ד של מושג

מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

ט' באב

תשעה באב הוא יום תענית שנקבע על חורבן בית המקדש, שחל בתאריך זה. תענית זו חמורה יותר משאר הצומות, משום שבתאריך זה נשרפו בית המקדש הראשון והשני, ובנוסף לכך קרו אסונות נוספים לאורך ההיסטוריה. לכן היא מתחילה מהערב, אסורים בה גם ברחיצה, סיכה ונעילת הסנדל, ונוהגים מנהגי אבלות. חז"ל אמרו שלעתיד לבוא הוא יהפוך ליום שמחה.

התבוננו היטב בציור וענו על השאלות הבאות:

- 1 מי היא הדמות המרכזית עם הנשק במרכז הציור?
- 2 איזה אירוע מצויר כאן והיכן הוא מתרחש?
- 3 מתי התרחש האירוע הזה?
- 4 כיצד השלט "יד מרדכי" קשור לאירוע?

התשובות:
1. איש צה"ל.
2. השואה, בגטו ורשה.
3. במאי 1943.
4. שם היישוב היה "יד מרדכי" על שם מרדכי אניאלי.

סרקו את הבר-קוד, היכנסו לערוץ היו-טיוב של התלמוד הישראלי ותוכלו לצפות בעולם שלם של סרטים בנושאים שונים ומגוונים, מרתקים ומעניינים

מי אני?

1. נולדתי בפולין וגדלתי בעיר ורשה.
2. בילדותי הגנתי על חבריי מפני בריונים אנטישמיים.
3. הייתי מפקד הארגון היהודי הלוחם במרד גטו ורשה.
4. על שמי קרוי קיבוץ יד מרדכי.

גילברט אניאלי

5780 ה'תש"פ	5778 ה'תשע"ח	5727 ה'תשכ"ז	5708 ה'תש"ח	5707 ה'תש"ז	5699 ה'תרצ"ט	5657 ה'תר"ץ	5323 ה'רמ"ח	5260 ה'תר"ס	5258 ה'תר"ט	4900 ה'תר"ל	4800 ה'תר"מ	4650 ה'תרע"ה	4260 ה'תר"פ
2019 שנת סיום הש"ס ללומדי הדף היומי	2017 70 שנה למדינת ישראל	1969 ה'תר"ט	1967 מלחמת ששת הימים	1948 הקמת המדינה	1947 מלחמת העצמאות	1939 שואה	1897 ה'תר"ץ	1500 ה'ת"ש	1492 גירוש ספרד	ה'רמ"ח	רש"י	רבי סעדיה גאון	510 ימי הביניים תקופת הראשונים

סדר מועד | מסכת כתובות, דף כ"ט - ל"א

דף כ"ט: ההבדל בין "קנס" לחוב

בדף זה בתלמוד לומדים על קנסות שהטילה התורה, ואנו נלמד על ההבדל בין קנס לחוב. נניח שאדם גנב שעון. לאחר זמן באו עדים לבית הדין והעידו כי ראובן הוא הגנב. הדינים פוסקים: ראובן הגנב חייב לבעל השעון שני שעונים, זאת מפני שהתורה קובעת **שהגונב חפץ ישלם "כפל"** - כפול. גם את שווי החפץ שגנב, וגם מוטל עליו קנס לשלם פעם נוספת את שווי החפץ שגנב. נניח שהשעון היה שווה חמישים ש"ח = הגנב צריך לשלם מאה ש"ח. חמישים ש"ח שהם שווי השעון שהוא גנב ועוד חמישים ש"ח כקנס. נשים לב לכך - עד שתפסו את הגנב, כמה כסף הוא היה חייב? רק חמישים, את שווי השעון שהוא גנב. אם תשאלו: "מדוע? הרי התורה קובעת שהוא חייב גם קנס?".

התשובה היא שבתשלום קנס אין מתחייבים בעת הגנבה, אלא רק כשבית הדין קובע שהוא חייב לשלם קנס. לכן, את שווי השעון הגנב התחייב כבר בעת הגנבה, אך את הקנס הוא התחייב רק כשבית דין פסק שהוא חייב.

דף ל': סנהדרין קטנה וסנהדרין גדולה

מה ההבדל בין "סנהדרין גדולה" ו"סנהדרין קטנה"? "סנהדרין גדולה" היא בית דין של שבעים ואחד דינים, גדולי חכמי ישראל, שהיו יושבים בלשכת הגזית שבבית המקדש. לפני הסנהדרין הגדולה הובאו מקרים שונים להכרעה. למשל, אם התעוררה מחלוקת בהלכה ולא ידעו כיצד להכריע אותה, היו באים לפני ה"סנהדרין גדולה" וחכמיה היו מכריעים. "סנהדרין גדולה" יכולה לדון גם דיני נפשות, לקבוע מי חייב מיתה כי עבר איסור מן התורה.

לא רק "סנהדרין גדולה" יכולה לדון דיני נפשות, אלא גם "סנהדרין קטנה", שהיא בית דין שיושבים בו עשרים ושלושה דינים. אבל, ישנה הגבלה על "סנהדרין קטנה", שהיא יכולה לדון בדיני נפשות רק כל עוד ה"סנהדרין הגדולה" יושבת בירושלים.

ארבעים שנים לפני חורבן בית המקדש השני, גלתה הסנהדרין הגדולה ממקומה, ומאז לא דנו דיני נפשות.

דף ל"א: "קים ליה בדרבה מניה"

ישנו כלל חשוב בלימוד התלמוד המכונה **"קם ליה בדרבה מניה"**. יהודי הלך בשבת, הדליק אש בבית חברו וכל הבית נשרף. האיש מובא בפני בית דין, ושני עדים מעידים ואומרים: "אנו אומרנו לאיש הזה: אל תדליק אש בשבת."

התורה אוסרת לעשות זאת, והעושה כן מתחייב מיתה, אך הוא אומר: "בכל זאת אדליק אש", ואכן הוא הדליק את האש. בית הדין פוסק שהאיש הזה חייב מיתה מפני שהדליק אש בשבת.

לכאורה - בית הדין גם היה צריך לחייב אותו לשלם כסף לבעל הדירה שגנב, שהרי הוא הזיק אותו, אולם, בפועל לא מחייבים אותו לשלם כסף, מפני שהתורה קבעה כלל, שאם אדם מתחייב שני דברים על אותו מעשה, **יש לחייב אותו בדבר הגדול יותר בלבד, והוא פטור מן הדבר הקטן**. לכן, האיש הזה מתחייב מיתה. שהיא חמורה מתשלום ממון, ופטור מתשלום הקטן לבעל הדירה.

"קים" - העמד, "ליה" - אותו, "בדרבה מניה" - בעונש הגדול ממנו.

דבר תורה

התורה מספרת לנו כי משה חש מהמלחמה בעוג מלך הבשן, והקב"ה מחזק אותו: **"אל תירא... כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו"**.

התלמוד שואל: מדוע פחד משה דווקא מהמלחמה בעוג? והרי כמה פסוקים לפני כן נצטוו משה לכבוש את סיחון שהיה אחיו של עוג, ואצלו משה לא נדרש לדברי חיזוק מה?

תשובת התלמוד היא שמשה ידע שלעוג עומדת זכות שבגינה הוא עתיד לקבל שכר.

עוג הוא ה"פליט" שהגיע להודיע לאברהם אבינו שלוט אחיינו נשבה, ובגללו יצא אברהם למלחמה לחילוץ של לוט מהשבי. מדובר לכאורה במעשה קטן שהתרחש לפני שנים רבות, אך חששו של משה מלמדנו עד כמה יש ערך למעשינו הקטנים וכיצד הם עומדים לזכותנו לאורך ימים ושנים.

חידה!

החליפו כל אות באות שלפניה בא"ב, כדי לגלות את האמרה שלמדנו עליה:

רכן מכו גהשגו נכסכו

(מגילת שופטים, פרק ט"ז, פסוק ט"ז)

שאלות השבוע

1. מתי התקדשה ארץ ישראל בקדושה שנייה?
2. למה שומרים יין מאחורי שתי חותמות?
3. באיזה מקרה אדם עובר שתי עבירות ומענישים אותו רק על אחת מהן?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עולן עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il לציון את מס' העולן עליו אתם עונים.* בפיקוח רואה חשבון

